

7

Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Інститут держави і права ім. В. М. Корецького
НАН України

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
АГРАРНОГО
І ПРИРОДОРЕСУРСНОГО
ПРАВА**

Міжнародна науково-практична конференція
(м. Київ, 30–31 жовтня 2009 р.)

Збірник наукових праць

Київ
«Ірідіум»
2009

За загальною редакцією:

В. М. Єрмоленка – завідувача кафедри аграрного, земельного та екологічного права ім. академіка В. З. Янчука Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктора юридичних наук, професора;

В. І. Курила – декана юридичного факультету, завідувача кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктора юридичних наук, професора;

В. І. Семчика – завідувача відділу проблем аграрного, земельного та екологічного права Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, доктора юридичних наук, професора, члена-кор. НАН України, академіка АПрН України.

С91 Сучасні проблеми аграрного і природоресурсного права: міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 30–31 жовтня 2009 р.) : зб. наук. пр. / за заг. ред. В. М. Єрмоленка та ін. – К. : ІРІДУМ, 2009. – 336 с. Укр., рос., англ.

ISBN 978-966-96868-3-1

У збірнику матеріалів конференції наведено здобутки науковців і практичних працівників у сфері аграрного, земельного і природоресурсного галузей права. Розкрито широкий спектр науково-практичних проблем у зазначених галузях права. Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів та практичних працівників, які цікавляться проблемними питаннями, окресленими темою конференції.

Національна парламентська
бібліотека України

ББК 67.9(4УКР)307я43+
+67.307я43

Публікації подані у авторській редакції.
Редакційна колегія не несе відповідальності
за достовірність поданих матеріалів.

© Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(юридичний факультет), 2009
© Інститут держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України, 2009
© Видавництво «Ірідіум» 2009

ISBN 978-966-96868-3-1

Зміст

ПЛЕНАРНІ ЗАСІДАННЯ

Быстров Г. Е. ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЕ СОГЛАШЕНИЕ О РАЗДЕЛЕ ПРОДУКЦИИ И ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ЕГО СОБЛЮДЕНИЕМ.....	9
Богдан А. Й. ПРО ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС.....	19
Єрмоленко В. М. ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО ПРАВА.....	21
Кампо В. М. ФРАНЦУЗЬКА ХАРТІЯ ПРО ОХОРОНУ ДОВКІЛЛЯ 2004 РОКУ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ.....	24
Курила В. І. ПРО ПРІОРИТЕТНІСТЬ ПРИНЦИПІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	26
Каракаш І. І. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ЧАСТКОВОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ ЗА ЗЕМЕЛЬНИМ ТА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ.....	31
Макарова Т. И. ПРАВО ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ КАК ИНСТИТУТ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ПРАВА.....	37
Семчик В. І. СТАП ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	40
Статівка А. М. КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ – ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ПРАВА.....	43
Уркевич В. Ю. ПРО СУЧАСНИЙ ЗМІСТ ПРЕДМЕТА АГРАРНОГО ПРАВА.....	46
Шемшученко Ю. С. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО І ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЗАГАЛЬНОСВІТОВОЇ КРИЗИ І ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	47
Секція ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО ПРАВА	
Алієва Х. Н. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ТА УКРАЇНИ В УМОВАХ АГРАРНОЇ РЕФОРМИ.....	51
Багай Н. О. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВОГО СТАНОВИЩА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	53
Бакай Ю. Ю. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ КОНТРАКТАЦІЇ НАСІННЯ СОНЯШНИКУ.....	56
Батигіна О. М. ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОПТОВОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ.....	58
Гафурова О. В. ЦЕНТРАЛІЗОВАНЕ ВОДОПОСТАЧАННЯ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	61
Данилів В. Я. ПРАВОВІ ПИТАННЯ ПЕРЕДАЧІ ЗЕМЕЛЬНИХ ПАЙОВИХ ВНЕСКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ КООПЕРАТИВАМ.....	64
Дейнега М. А. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МЕЛІОРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (перша половина XVI – початок XX ст.).....	65
Домбровський С. Ф. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ВСТУНОМ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ.....	69

Мартин А. Г., Свєюков Т. О., ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ У РИНКОВИХ УМОВАХ	181
Настіна О. І., ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ В УКРАЇНІ	183
Пасечник О. С., ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА З ПИТАНЬ ЗМІЩІ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬ	185
Пащенко О. М., ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВОГО ПОРЯДКУ ПРИШИНЕННЯ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ	188
Петлюк Ю. С., ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРІВ ОРЕНДИ ЗЕМЕЛЬНОЇ ЧАСТКИ (ПАЮ)	191
Ріпенко А. І., ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ	193
Романюк М. З., ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ОБОРОНИ	196
Саскєвич В. В., ЮРИДИЧЕСКИЕ ГАРАНТИИ ПРАВ ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ	199
Сацький Д. В., ПРАВОВА БАЗА ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ НОРМАТИВНОЇ ГРОШОВОЇ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ: ХАРАКТЕРИСТИКА, ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	202
Світличний О. П., РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ – ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	205
Скляр М. М., ПРО ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗЕМЛІ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	208
Сіряченко І. І., ОСОБЛИВОСТІ ЦІЛЬОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗЕМЕЛЬ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ	210
Старожидов В. В., ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	212
Федорович В. І., ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ЗМІСТ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН	214
Харченко В. В., АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК, ПІННОГО НЕРУХОМОГО МАЙНА І ПРАВ НА НИХ В УКРАЇНІ	216
Чиж Ю. В., ЗАПОДЯННЯ ПІКОДИ ЗЕМЕЛЬНИМ ДІЛЯНКАМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЯК НАСЛІДОК ЇХ НЕЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ	219
Чумаченко О. М., ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ	224
Шахрай І. С., ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ОБОРОТА ЗЕМЕЛЬ В НОВОМ КОДЕКСЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ О ЗЕМЛЕ	226
Шингель П. А., ТЕНДЕНЦИИ ОБНОВЛЕНИЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	229
Секція ПРОБЛЕМИ ПРИРОДОРЕСУРСНОГО ПРАВА	
Вербицька Н. М., ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ЗЕМЕЛЬНИХ ЗОН ІЗ СПЕЦІАЛЬНИМ РЕЖИМОМ ВИКОРИСТАННЯ	232
Вітовська І. В., ПРАВОВІ МОЖЛИВОСТІ ПРОМИСЛУ ЖИВИХ РЕСУРСІВ ВИКЛЮЧНОЇ (МОРСЬКОЇ) ЕКОНОМІЧНОЇ ЗОНИ	234

Грипан О. А., АУДИТ НАДКОРИСТУВАННЯ ЯК ВИД НЕДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ НАДР	237
Єлькін С. В., ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЛАНДШАФТНОГО ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	240
Жиденко О. Ю., ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПЕРШОВІДКРИВАЧІВ РОДОВИЩ КОРИСНИХ КОПАЛИН В УКРАЇНІ	243
Кирєєва І. В., ЩОДО ПОНЯТТЯ СТАЛОГО ЕКОЛОГІЧНО ЗБАЛАНСОВАНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ	246
Кобецька Н. Р., ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	248
Краснова Ю. А., ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ГАЛУЗІ АВІАЦІЇ ПРИ БУДІВНИЦТВІ АЕРОПОРТІВ	251
Лизгаро В. Е., К ВОПРОСУ О РАЗВИТИИ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ, РЕГУЛИРУЮЩЕГО ФОРМИРОВАНИЕ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ СЕТИ	254
Макарова Н. В., ЮРИДИЧЕСКОЕ ПОНЯТИЕ РАСТИТЕЛЬНОГО МИРА КАК КОМПОНЕНТА ПРИРОДНОЙ СРЕДЫ	256
Марченко С. І., ОКРЕМІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ РИБАЛЬСТВА В УКРАЇНІ	258
Мороз Г. В., УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПРОЦЕДУРІ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	260
Нагребельний А. В., ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ І ВИКОРИСТАННЯ ВОДООХОРОНИНИХ ЗОН В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	263
Настєчко К. О., АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ПРИРОДОРЕСУРСНОГО ПРАВА	266
Недов І. П., РОЛЬ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО УПОЛНОМОЧЕНОГО МЕСТНОГО СОВЕТА ПО ЭКОЛОГИЧЕСКИМ ПРАВАМ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ОБЩИНЫ В ПРАВООЗАЩИТНОЙ СФЕРЕ	269
Піддубний О. Ю., БИОТЕХНОЛОГИЧНЕ ПРАВО – СУЧАСНИЙ ФУНДАМЕНТ РОЗВИТКУ НОВО ЕСОЛОСІСІС ТА СТВОРЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СУСПІЛЬСТВА НА ПЛАНЕТІ	271
Позняк Е. В., ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	273
Сердюк О. В., ПРОБЛЕМЫ ВОЗНИКНОВЕНИЯ ПРАВА ПОЛЬЗОВАНИЯ ПОДЗЕМНЫМИ ВОДАМИ	277
Стрельник В. В., НЕЗАЛЕЖИТИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК НОВА ПРАВОВА ФОРМА	279
Рогожкіна Т. В., СПЕЦИАЛЬНОЕ РАЗРЕШЕНИЕ (ЛИЦЕНЗИЯ) КАК ОДИН ИЗ ЮРИДИЧЕСКИХ ФАКТОВ, ОБУСЛАВЛИВАЮЩИХ ВОЗНИКНОВЕНИЕ ПРАВА СПЕЦИАЛЬНОГО ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ	281
Федоровська О. Б., ЕКОЛОГІЧНА КОНСТИТУЦІЯ ЗЕМЛІ ЯК НОВИЙ РІВЕНЬ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА	284

рибних запасів. До основних обов'язків суб'єктів здійснення промислового рибальства належать: дотримання встановлених правил, норм, лімітів і строків використання відповідних об'єктів; використання їх у способи, що не допускають порушення цілісності природних угруповань і забезпечують їх збереження; своєчасне внесення збору за спеціальне використання; раціонально використовувати об'єкти, не допускати погіршення екологічного стану всього морського середовища; проведення комплексних заходів з відтворення об'єктів, здійснення їх охорони, дотримання режиму охорони тих видів, які занесені до Червоної книги України та виконання ряду інших обов'язків, передбачених як нормами чинного законодавства, так і міжнародно-правовими.

Промисел рибних та інших живих ресурсів, а також дослідження, розвідка та інші операції, пов'язані з таким промислом у виключній (морській) економічній зоні України, здійснюються іноземними юридичними чи фізичними особами лише на підставі міжнародних угод, де відповідно і будуть передбачені їх права й обов'язки. При цьому іноземні юридичні та фізичні особи, які ведуть рибний промисел у даній зоні, повинні дотримуватися вимог щодо збереження рибних та інших живих ресурсів, а також інших положень і умов, встановлених відповідно Законом України «Про виключну (морську) економічну зону України» та іншими нормативно-правовими актами України. Згідно з постановою про «Порядок і умови використання рибних та інших водних живих ресурсів виключної (морської) економічної зони іноземними юридичними та фізичними особами» [4] користувачі зобов'язані:

– перед початком робіт у виключній (морській) економічній зоні України викликати представника Головривбоду з метою супроводження судна, який забезпечується за рахунок користувача харчуванням і помешканням за нормами, передбаченими для офіцерського складу, та має вільний доступ до засобів зв'язку, документації, суднового, промислового та технологічного журналів, навігаційних карт, технологічного процесу добування та переробки водних живих ресурсів;

– надавати Головривбоду інформацію (за 24 години) про вхід у виключну (морську) економічну зону України і вихід з неї з обов'язковим проходженням визначених точок контролю в порядку, встановленому Держкомрибгоспом та Держкомкордоном;

– надавати Головривбоду щодакди інформацію про промисел водних живих ресурсів у виключній (морській) економічній зоні України і щомісяця про результати промислу.

Підсумовуючи сказане, хочеться зауважити, що в Законі України «Про виключну (морську) економічну зону» конкретно не визначаються права та обов'язки суб'єктів стосовно об'єктів користування даної зони, що є неприпустимим. Адже правові норми, які визначають поведінку суб'єктів у виключній (морській) економічній зоні, забезпечують досягнення головним чином таких

цілей: по-перше, використання природних ресурсів задовольняє економічні і екологічні інтереси держави, сприяє її розвитку на міжнародному рівні; по-друге, таке використання у визначених межах забезпечує підтримку нормальної екологічної рівноваги морського середовища. Тому, саме права і обов'язки, визначені конкретно для суб'єктів відповідного користування, є особливо необхідними при використанні природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України і потребують юридичного вдосконалення.

Література:

1. Про виключну (морську) економічну зону України. Закон України від 16 травня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 21. – Ст. 152.
2. Конвенція ООН по морському праву от 10 декабря 1982 р. // Собрание законодательства РФ. – 1997. – № 48. – С.5493.
3. Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001 р. // Урядовий кур'єр. – 2002. – 5 червня. – № 21.
4. Порядок і умови використання рибних та інших водних живих ресурсів виключної (морської) економічної зони України іноземними фізичними та юридичними особами. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 1999 р. № 1490 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 33. – С.145.

Грицан О. А.,

*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри господарського та екологічного права
Прикарпатського юридичного інституту ЛьвівДУВС,*

АУДИТ НАДРОКОРИСТУВАННЯ ЯК ВИД ПЕДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ НАДР

На сьогоднішній день триває робота над новою редакцією Кодексу України про надра. Не зважаючи на ряд позитивних змін, які очікують надрове законодавство, нова редакція кодексу не вирішує окремих актуальних проблем використання та охорони надр. Це стосується, зокрема, організації аудиту надрокористування.

Термін «аудит» є відносно новим для українського законодавства. Основна увага науковців досі була зосереджена на дослідженні питань правового регулювання фінансового та екологічного аудиту. Проведення обов'язкового екологічного аудиту в сфері надрокористування передбачено ст. 140 проекту нової редакції Кодексу України про надра, де зазначається, що гірничодобувні підприємства, як об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку, підлягають обов'язковому екологічному страхуванню з проведенням екологічного аудиту [1]. Аудит надрокористування, не зважаючи на його потужні можливості у механізмі управління діяльністю щодо використання та охорони надр, ще не отримав легального визначення та закріплення у внутрішньому законодавстві України, як і змістовного наукового обґрунтування.

На відміну від України, в Російській Федерації аудит надрокористування існує вже доволі давно і здійснюється на основі наказу Міністер-

ства природних ресурсів РФ від 2 квітня 1998 року № 95 «Про створення системи аудиту надрокористування».

Відповідно до ст. 299 Модельного кодексу про надра та надрокористування для держав – учасників СНД (далі – Модельний кодекс) гірничий аудит (аудит надрокористування) – це підприємницька діяльність спеціалізованих організацій по здійсненню незалежних надвідомчих перевірок діяльності користувачів надр, а також наданні консультативних та інших аудиторських послуг [2].

Ототожнення гірничого аудиту та аудиту надрокористування, здійснене в Модельному кодексі, не достатньо виправдано. Схожої думки дотримуються у своїх дослідженнях, зокрема, російський дослідник М. Є. Певзнер, який розглядає гірничий аудит як процес (процедуру) оцінки достовірності технічної звітності гірничого підприємства і відповідності його виробничої діяльності існуючим нормативно-правовим актам і технічним вимогам і розробки рекомендацій щодо усунення порушень, виявлених у процесі аудиторської перевірки [3, с. 38]. Таким чином, гірничий аудит передбачає перевірку лише одного виду користування надрами, а саме – видобування корисних копалин та підземних вод. Слід погодитися із І.Б. Калініним, який визначає аудит надрокористування як процес перевірки відповідності діяльності користувачів надрами, пов'язаної з геологічним вивченням, використанням та охороною надр, умовам ліцензій на право користування надрами, законодавчим і нормативним вимогам в сфері надрокористування і розробки рекомендацій щодо підвищення ефективності використання ділянок надр в господарському обороті [4, с. 67]. Виходячи з цього, гірничий аудит варто вважати лише одним із видів більш загального поняття – аудиту надрокористування. Тому визначення, подане в Модельному кодексі, відповідає змісту аудиту надрокористування, однак не гірничого аудиту.

У контексті розгляду питання важливим є з'ясування співвідношення термінів «контроль за використанням та охороною надр» та «аудит надрокористування». При цьому варто зауважити наступне. У науковій літературі зустрічаємо обґрунтування, що екологічний аудит виступає особливим різновидом екологічного контролю. Зокрема, як зазначає Н. Р. Кобецька, приналежність екологічного аудиту до екологічного контролю визначається його завданням, яким є забезпечення додержання законодавства про охорону навколишнього природного середовища в процесі господарської та іншої діяльності [5, с. 99–100]. Підтримуючи вищезазначену точку зору, вважаємо за можливе провести схожу аналогію стосовно аудиту надрокористування і розглядати його як різновид контролю за використанням та охороною надр. Виходячи з того, що суб'єктами аудиту надрокористування можуть бути лише аудиторські організації, тобто юридичні особи, які володіють відповідним дозволом на здійснення аудиту, такий вид контролю за використанням надр та їх охороною слід вважати недержавним.

Основним завданням аудиту надрокористування є перевірка відповідності діяльності користувачів надр, пов'язаної із геологічним вивченням, використанням та охороною надр, умовам спеціальних дозволів на користування ділянками надр та нормативно-правовим актам держави. Зазвичай у процесі аудиторських перевірок встановлюється правильність обліку кількості добутих та втрачених у надрах або в процесі первинної переробки корисних копалин; відповідність техніки, яка застосовується, а також технологій, методів та засобів виконання робіт затвердженим проектам освоєння і експлуатації ресурсів надр; правильність вихідних даних для розрахунку податків і платежів при користуванні надрами і їх відповідності об'ємам видобутої і реалізованої мінеральної сировини; виконання умов відповідних дозволів на користування ділянками надр або угод про розподіл продукції в частині об'ємів і видів робіт, термінів освоєння об'єктів, дотримання вимог охорони надр і навколишнього природного середовища та інших норм і правил надрокористування; ефективність використання об'єктів надрокористування у господарській діяльності надрокористувача.

В умовах побудови ринкової економіки, низької ефективності та недостатнього фінансування державних контрольних заходів, законодавче закріплення та врегулювання недержавних видів контролю за використанням та охороною надр, і, зокрема, аудиту надрокористування, набувають особливої актуальності. Першочерговим завданням при цьому є визначення у чинному законодавстві основних понять і завдань аудиту надрокористування, кола його суб'єктів та об'єктів, джерел фінансування, організаційне забезпечення, процедури, а також прав та обов'язків аудиторів, замовників аудиту та надрокористувачів у ході здійснення аудиту надрокористування.

Офіційне запровадження та розробка механізму аудиту надрокористування надасть змогу здійснювати професійний недержавний контроль за використанням та охороною надр, який буде забезпечувати не лише публічні інтереси, але й приватні інтереси надрокористувача – у випадку здійснення аудиту за його власною ініціативою.

Література:

1. Повідомлення про оприлюднення проекту Кодексу України про надра в новій редакції [Електронний ресурс] // Державна геологічна служба. – Режим доступу: <http://www.dgs.kiev.ua/post160709.htm>
2. Постановление Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых государств от 7 декабря 2002 года № 20-8 «Модельный кодекс о недрах и недропользовании для государств-участников СНГ» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
3. Певзнер М. Е. Горный аудит / Певзнер М.Е. – М.: Изд-во Московского государственного горного университета, 1999. – 216 с.
4. Калинин И. Б. Правовое регулирование ресурсопользования / Калинин И.Б. – Томск, Изд-во научно-технической литературы, 2001. – 314 с.
5. Кобецька П. Р. Екологічне право України: Північний посібник / Кобецька П.Р. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 352 с.